

queda por facer, mesmo no conxunto do Estado español.

A metodoloxía seguida foi a propia da Historia, cos criterios, principios e fases correspondentes, a partir das fontes primarias, da documentación inédita de arquivo. A primeira fase transcorreu, pois, en arquivos locais, rexionais e nacionais, na procura de documentación de soporte. A partir de aí, na fase denominada do “taller do historiador”, nun diálogo constante cos fondos documentais e bibliográficos, o autor foi creando unha estrutura básica que, co tempo, remataría neste produto.

Na súa estrutura, o libro presenta unha primeira parte con tres capítulos, centrados no contexto de investigación en sentido amplo, para concretar o lugar e as características nas que transcorre a acción: A educación española na II República, a Guerra Civil e o Fraquismo; a provincia das Palmas arredor da Guerra Civil, e o proceso normativo de creación da maquinaria depuradora.

A segunda parte, cos capítulos IV e V, ocúpase, respectivamente, da Comisión depuradora provincial e da análise cuantitativa da depuración do maxisterio na provincia de Las Palmas.

Finalmente, na terceira parte, lévase a cabo un estudo dos expedientes dos protagonistas: do proceso depurador aplicado aos mestres e mestras (cap. VI) e da dobre depuración dos alumnos e alumnas do Plano Profesional (cap. VII).

Remátase cunhas importantes conclusións, e 11 anexos documentais, amais dun índice onomástico.

Estamos, pois, diante dun estudo moi completo sobre esta problemática, con datos moi exhaustivos, co acerto sistemático

de presentar cadros por partidos xudiciais, que nós tamén temos seguido nas nosas investigacións.

Hai que resaltar igualmente o sentido de investigar esta temática, dentro do que se denomina a recuperación da memoria histórica da Guerra de 1936, que por razóns políticas pasou desapercibida durante tanto tempo, e sobre a que, aínda hoxe, seguen a presentarse dificultades máis ou menos visíbeis. Noraboa, mestre.

Anxo Serafín Porto Ucha

SANCHIDRIAN, C., RUIZ BERRIO, J. (coords.) (2010), *Historia y perspectiva actual de la educación infantil*, Editorial Graó, Barcelona, 431 pp.

A LOXSE foi o instrumento legal que con máis forza contribuíu a “normalizar” os procesos educativos públicos ligados á educación infantil, dando pleno protagonismo aos múltiples esforzos didácticos, reflexivos, experimentais e académicos realizados en pró da educación e o desenvolvemento da infancia primeira, coa súa soleira establecida entre os seis e os sete anos. Antes da LOXSE, pero sobre todo como consecuencia dela, foron extraordinarios os empeños desenvolvidos neste campo da educación por parte dos propios pais e nais de familia, polo profesorado, polas institucións e centros de formación e polas administración, ata presentar na actualidade un panorama con moitas máis luces ca sombras, tanto que falemos das instalacións, como dos recursos funcionais e didácticos e, en particular, da formación do profesorado.

Na actualidade, a posta en marcha dos novos graos universitarios ven certificar a

boa saúde pública dos estudos consolidados de Educación Infantil. Quere trazarse un percorrido formativo moi axustado en canto aos saberes, competencias e destrezas a acadar por parte do estudantado universitario desta titulación, co perigo mesmo do reduccionismo e a limitación, que será do caso escorrentar desde a perspectiva de formación do modelo de profesor reflexivo.

E desde esta perspectiva desde a que, creo eu, hai que captar a presenza deste texto novo. Un texto con nídio afán didáctico, pero que hai que entender moito máis como un instrumento de referencia formativa, ca un “libro de texto a ser estudado no período dun cuatrimestre de estudos”, que ademais, como formación de índole máis xeral está situada nada máis chegar á Universidade, como una das debilidades adoptadas entre nós para a posta en marcha do chamado “modelo (español) de Bolonia”. No texto, no que interveñen case unha vintena de profesoras e profesores de ciencias da educación de variadas universidades españolas, destacan os achegamentos histórico-comparados, os relacionados coa construción da intelixencia infantil, e os que aluden ás políticas gubernamentais para a expansión da educación infantil. Todos estes achegamentops son sectores de estudo precisos e a ser contemplados, como instrumento de referencia que é o libro, se ben pode observarse a ausencia ou o reducido tratamento das achegas actuais relacionadas cos tratamentos didácticos, a psicoloxía do desenvolvemento, e as cuestión sociolóxicas, o que, probabelmente elevaría a dous o número de volumes da obra, cunha reordenación do seu capitulado. Aínda se poderá facer nunha segunda edición.

Alén dunha adecuada introducción, o libro percorre moitas escenas e chanzos

históricos: unha visión histórica xxeral entre os séculos XVII e comezos do XIX (Comenio, Rousseau, Pestalozzi), a educación infantil inglesa (sobre todo durante o século XIX), a escola infantil francesa do mesmo período, a relevancia da figura de Pablo Montesino en España no século XIX, a grande figura que foi Froebel, as aportacións e realizacións españolas durante o tránsito entre os séculos XIX e XX (cunha destacada atención á Institución Libre de Enseñanza e a Pedro de Alcantara), o significado da obra de Dewey, o protagonismo de María Montessori, o método Decroly (recordemos a globalización e o método ideo-visual na aprendizaxe da lectura), o tempo auroral do século XX e a educación infantil en Cataluña, a psicopedagogía xenebrina e Piaget, construtivismo e psicoloxía cognitiva (Vigotsky, Ausubel, Bruner, Gardner), modelos actuais de educación infantil, a formación especializada do profesorado (entre o pasado e as condicións actuais), a actual política educativa española de educación infantil, o panorama europeo (orientacións e prácticas) e os organismos internacionais de educación infantil.

Dando por seguro que estamos ante unha obra de gran consulta e manexo nas aulas universitarias, quizaves sería conveniente a súa parcial reconfiguración, e mesmo unha observación de conxunto cos estudos similares que se realizan no caso do grao de Educación Primaria, dado que este mesmo texto de “educación infantil”, en boa parte das súas páxinas e apartados, ofrece contidos que son igualmente, ou aínda máis se cabe, acaídos para os estudos de educación primaria.

Antón Costa Rico